

Τεοντόρ Σάνιν

Για τον ύστερο Μαρξ, τον Κοινοτισμό και τις Έκκεντρες Οικονομίες

Επιλεγμένα Κείμενα

Επιστ. επιμ.-Εισαγωγή: Γιώργος Λιερός και Γιώργος Περτσάς

Σελ. 216 • Σχήμα: 15 x 23

ISBN: 978-960-499-554-7 • Τιμή: 16,00€

1^η έκδοση: Μάιος 2025

Μεταφραστική ομάδα: Αλέξης Ιωάννου, Γιάννης Καφόπουλος,
Γιώργος Λιερός, Χριστιάνα Μόσχου, Διονυσία Μυλωνάκη, Σωτήρης
Παπαδημητρίου, Γιώργος Περτσάς, Ξένια Στεφανίδου

ΤΕΟΝΤΟΡ ΣΑΝΙΝ

Για τον ύστερο Μαρξ,
τον Κοινοτισμό
και τις Έκκεντρες Οικονομίες

Επιλεγμένα κείμενα

Πρόλογος: Γκουστάβο Εστέβο
Επιστημονική επιμέλεια-Εισαγωγή:
Γιώργος Λιερός και Γιώργος Περτσάς

Το έργο του Σάνιν για τον κοινοτισμό, τον συνεργατισμό, τα κοινά, την κριτική του εξελικτικισμού, τα ζητήματα της αποαποικιοποίησης, του εκσυγχρονισμού, της ανάπτυξης /αποανάπτυξης, της άτυπης οικονομίας και άλλα, αποτελεί σημείο αναφοράς το οποίο δεν μπορούν να αγνοήσουν οι μαρξικές ή ελευθεριακές προσεγγίσεις.

Το έργο του Μαρξ στην ύστερη περίοδό του προσπαθεί να κατανοήσει το παγκόσμιο σύστημα που γεννιέται από την επέκταση της καπιταλιστικής κυριαρχίας σε όλον τον πλανήτη· ένα σύστημα στο οποίο συνυπάρχουν –σε αντίφαση και/ή συμπληρωματικά– στοιχεία κοινωνικών σχηματισμών που προήλθαν από διαφορετικές ιστορικές διαδρομές, μια μεγάλη ποικιλία τρόπων παραγωγής. Με δυο λόγια, το ενδιαφέρον του ύστερου Μαρξ στρέφεται προς τις «περιφέρειες του καπιταλισμού».

Ο Σάνιν, με το κείμενό του για τις έκκεντρες οικονομίες, κάνει ένα επιπλέον βήμα: Με αφετηρία τη θεωρία του Τσαγιάνοφ για τις κοινωνίες των χωρικών, επιχειρεί να μελετήσει φαινόμενα όπως η άτυπη οικονομία, η αυτοαπασχόληση και άλλα, μέσα στις ίδιες τις καπιταλιστικές μητροπόλεις.

Ο Σάνιν αμφισβητεί ριζικά τη θεωρία της προόδου, ορίζοντας πλέον με μεγαλύτερη σαφήνεια το αντικείμενο της αμφισβήτησής του: Πρόοδος τιτλοφορείται μια πολλαπλή άνοδος κατά την οποία το αναπόφευκτο, το ορθολογικό και το καλό ταυτίζονται και όλες οι κοινωνίες κινούνται από την ετερογένεια των ανεπαρκειών και των ανορθολογισμών προς το αληθινό, το λογικό και το ομοιόμορφο.

Ο σοσιαλισμός, σύμφωνα με τον Σάνιν, μετέφερε ένα μήνυμα κοινοτισμού, το οποίο όμως εκφυλίστηκε σε κρατικό κολεκτιβισμό. Ο σοσιαλισμός κατέρρευσε, γιατί αφυδατώθηκε σε οικονομία και επιστήμη· γιατί έχασε το ηθικό και ανθρωπιστικό του περιεχόμενο και το αντικατάστησε με μια ιδεολογία της ανάπτυξης, με την αύξηση οικονομικών και άλλων δεικτών.

Δυστυχώς, όχι μόνο το έργο του Σάνιν αλλά, και η συζήτηση για τον ύστερο Μαρξ παρέμεινε άγνωστη για δεκαετίες ολόκληρες στο μορφωμένο κοινό της ελληνικής Αριστεράς. Τουλάχιστον από τη δεκαετία του 1980 και ύστερα, ο κοινοτισμός, ο συνεργατισμός, η αυτοδιαχείριση, αλλά επίσης και η άτυπη οικονομία, η αυτοαπασχόληση, οι χωρικοί και ο κόσμος τους, επί της ουσίας, ήταν εκτός των ενδιαφερόντων της.

Ο **Τεοντόρ Σάνιν** (29 Οκτωβρίου 1930-4 Φεβρουαρίου 2020) είναι άνθρωπος της Μεγάλης Ιστορίας – έτσι τον αποκάλεσε ένας Ρώσος βιογράφος του. Έζησε από κοντά και πήρε μάλιστα ενεργό μέρος σε μερικά από τα σημαντικότερα γεγονότα του 20ού αιώνα. Εκτοπίστηκε με την οικογένειά του στη Σιβηρία. Πολέμησε μέσα από τις γραμμές του ισραηλινού στρατού το 1948 και το 1956. Ξεκίνησε ως ένθερμος οπαδός του σιωνισμού, στρατεύτηκε στις τάξεις του κομμουνιστικού κόμματος και μετατοπίστηκε, στρεφόμενος εναντίον του κράτους του Ισραήλ. Το 1970 έλαβε τον διδακτορικό τίτλο του από το Πανεπιστήμιο του Μπέρμιχαμ (με θέμα την Κυκλική κινητικότητα και την πολιτική συνείδηση των Ρώσων αγροτών, 1910-1925). Εξέχον μέλος της αμερικανοβρετανικής «νέο-μαρξιστικής» διανόησης από τη δεκαετία του 1960, πήρε ενεργό μέρος στο αντιπολεμικό και το κίνημα του 1968. Στα τελευταία χρόνια της ΕΣΣΔ, έγινε ομοτράπεζος της ελίτ της σοβιετικής διανόησης και έζησε από κοντά την περεστρόικα. Ξεκινώντας από τότε και συνεχίζοντας μέχρι τον θάνατό του, προσπάθησε – μέσω του πανεπιστημίου του, της Shaninka– να στήσει μια γέφυρα ισότιμης σχέσης και αλληλοκατανόησης Ρωσίας και Δύσης. Οι προσωπικές μαρτυρίες του Σάνιν φωτίζουν σχεδόν οκτώ δεκαετίες της σύγχρονης ιστορίας.

Από τα βιβλία του στην αγγλική γλώσσα ξεχωρίζουν η συλλογή κειμένων *Ο όψιμος Μαρξ και η ρωσική τροχιά: Ο Μαρξ και οι περιφέρειες της κεφαλαιοκρατίας* (*Late Marx and the Russian Road: Marx and the Peripheries of Capitalism, Routledge 1983*), το κλασικό *Αγρότες και αγροτικές κοινωνίες* (*Peasants and Peasant Societies, Penguin Books 1971*), καθώς και το *Η παράξενη τάξη: Πολιτική κοινωνιολογία της αγροτικής τάξης σε μια αναπτυσσόμενη κοινωνία: Ρωσία 1910-1925* (*The Awkward class: Political Sociology of Peasantry in a Developing Society: Russia 1910-1925, Clarendon Press 1972*).

Επιπλέον στοιχεία για το βιβλίο θα βρείτε στο toposbooks.gr.